

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE
S A R A J E V O

- N A C R T -
hrvatski jezik

ZAKON
O IZMJENAMA ZAKONA O NASLJEĐIVANJU U FEDERACIJI BOSNE I
HERCEGOVINE

Sarajevo, lipanj 2019. godine

PRIJEDLOG

Za donošenje Zakona o izmjenama Zakona o nasljeđivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine

Postupajući glede odredaba članka 26. Poslovnika o radu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine – Pročišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, br. 6/10, 37/10 i 62/10) predlažemo donošenje Zakona o izmjenama Zakona o nasljeđivanju u Federaciji BiH po žurnom postupku, obzirom da su u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti iz članka 191. stavak 2. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 69/07 i 2/08) i članka 186. stavak 2. Poslovnika o radu Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/03 i 21/09).

Naime, odlukom Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: U-22/16 od 06.03.2019. godine, utvrđeno je da članak 128. u dijelu koji glasi: "u formi notarski obrađene isprave", članak 130. stavak (1) u dijelu koji glasi: "koji mora biti u formi notarski obrađene isprave", članak 131. stavak (3) u dijelu koji glasi: "učinjen u formi notarski obrađene isprave i", članak 136. stavak (2) u cjelini i stavak (3) u dijelu koji glasi: "u istoj formi", članak 147. stavak (1), članak 167. stavak (3), članak 176. stavak (2) i članak 237. stavak (6) u dijelu koji glasi: " Izjava o primanju nasljeđa ili o odricanju od nasljeđa koja je podnesena sudu mora biti notarski obrađena, kao i punomoć za davanje nasljedničke izjave" Zakona o nasljeđivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 80/14) nisu sukladne Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine. Također, Ustavni sud Federacije BiH je donio prelazno rješenje kojim se daje mogućnost Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da u roku od najviše šest mjeseci od dana objavljivanja ove presude u "Službenim novinama Federacije BiH" uskladi odredbe zakona koje su utvrđene kao neustavne sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, do kada se iste mogu primjenjivati. Navedena odluka objavljena je u "Službenim novinama Federacije BiH", br. 32/19 od 15.05.2019. godine, pa kako bi ista bila ispoštovana, a radi otklanjanja štetnih posljedica po Federaciju BiH i njene građane, predlaže se razmatranje ovog zakona po žurnom postupku.

ZAKON O IZMJENAMA ZAKONA O NASLJEĐIVANJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

U Zakonu o nasljeđivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 80/14), član 128. mijenja se i glasi:

„Potvrđivanje ugovora o nasljeđivanju

Članak 128.

Ugovor o nasljeđivanju mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara . Obveza je notara da stranke pouči o svim nasljednopravnim posljedicama ugovora o nasljeđivanju, kao i mogućnostima njegovog raskida ili opoziva.“.

Članak 2.

U članku 130. stavak (1) mijenja se i glasi:

„(1) Ugovor o nasljeđivanju stranke mogu raskinuti sporazumom koji mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara.“.

Članak 3.

U članku 131. stavak (3) mijenja se i glasi:

„(3) Isprava kojom je izvršen jednostrani opoziv mora biti potvrđena (solemnizirana) od strane notara. Jednostrani opoziv mora biti saopćen drugoj strani, inače ne proizvodi djelovanje.“.

Članak 4.

U članku 136. st. (2) i (3) mijenjaju se i glase:

„(2) Ugovor o ustupanju i raspodjeli imovine za života mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara.

(3) Potomak koji nije dao suglasnost može je dati naknadno i ista mora biti potvrđena (solemnizirana) od strane notara.“.

Članak 5.

U članku 147. stavak (1) mijenja se i glasi:

„(1) Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara.“.

Članak 6.

U članku 167. stavak (3) mijenja se i glasi:

„(3) Za punovažnost ugovora iz stavka (2) ovog članka, potrebno je da bude potvrđen (solemniziran) od strane notara.“.

Članak 7.

U članku 176. stavak (2) mijenja se i glasi:

„(2) Ugovor o prijenosu nasljednog dijela mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara.“.

Članak 8.

U članku 237. u stavku (6), rečenica prva, mijenja se i glasi:

„Izjava o primanju naslijeđa ili o odricanju od naslijeđa koja je podnesena sudu mora biti potvrđena (solemnizirana) od strane notara, kao i punomoć za davanje nasljedničke izjave.“.

Članak 9.

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objave u „Službenim novinama Federacije BiH“.

O B R A Z L O Ž E N J E

ZAKONA

O IZMJENAMA ZAKONA O NASLJEĐIVANJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. – USTAVNI TEMELJ

Ustavnopravni temelj za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbama članka IV. A. 20. (1) d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, prema odredbama članka IV. A. 20. (1) d) Ustava Federacije BiH, Parlament Federacije BiH nadležan je za donošenje zakona o vršenju funkcije federalne vlasti, iz čega proizilazi da navedena odredba predstavlja ustavnopravni temelj za njegovo donošenje.

II. – RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine donio je Presudu, broj: U-22/16 od 06.03.2019. godine, kojom je između ostalog utvrđeno da članak 128. u dijelu koji glasi: "u formi notarski obrađene isprave", članak 130. stavak (1) u dijelu koji glasi: "koji mora biti u formi notarski obrađene isprave", članak 131. stavak (3) u dijelu koji glasi: "učinjen u formi notarski obrađene isprave i", članak 136. stavak (2) u cjelini i stavak (3) u dijelu koji glasi: "u istoj formi", članak 147. stavak (1), članak 167. stavak (3), članak 176. stavak (2) i članak 237. stavak (6) u dijelu koji glasi: " Izjava o primanju nasljeđa ili o odricanju od nasljeđa koja je podnesena sudu mora biti notarski obrađena, kao i punomoć za davanje nasljedničke izjave" Zakona o nasljeđivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 80/14), nisu sukladne Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Presudom, broj: U-22/16 od 06.3.2019. godine su pored prethodno navedenih odredaba Zakona o nasljeđivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine proglašene neustavnim i određene odredbe Zakona o stvarnim pravima („Službene novine Federacije BiH“, br. 66/13 i 100/13), Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 58/02, 19/03, 54/04), Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14) i Obiteljskog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/05, 41/05 i 31/14), kojima je u propisana obavezna notarska obrada za određene pravne poslove.

Također, treba napomenuti da je odlukom Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: U-15/10 od 02.12.2015. godine utvrđeno da članak 73. Zakona o notarima („Službene novine Federacije BiH“, br. 45/02), nije u suglasnosti

sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Navedenom odredbom Zakona o notarima bili su propisani pravni poslovi za koje je obvezna notarska obrada isprava. Ustavni sud je navedenu odredbu ocijenio diskriminatornom i na štetu drugih osoba - diplomiranih pravnika sa položenim pravosudnim, magistarskim ispitom ili doktoratom. U cilju provedbe predmetne presude Vlada Federacije BiH je u parlamentarnu proceduru uputila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o notarima, kojim se uvodi postupak potvrđivanja isprava za koje nije obvezna notarska obrada, takozvani postupak solemnizacije, a u te poslove spadaju: pravni poslovi o reguliranju imovinskih odnosa između bračnih drugova, kao i između osoba koja žive u izvanbračnoj životnoj zajednici, pravni poslovi, čiji je predmet prenos ili stjecanje vlasništva ili drugih stvarnih prava na nekretninama, i pravni poslovi kojima se sačinjavaju osnivačka akta godspodarskih društava i utvrđivanje njihovih statuta, kao i svaka promjena statuta. Dakle, navedene pravne poslove u vidu privatne isprave mogu sačinjavati same stranke u postupku, ali u svrhu zaštite pravne sigurnosti iste je neophodno solemnizirati od strane notara, koji postupak je detaljno propisan u predloženim izmjenama i dopunama Zakona o notarima.

U obrazloženju presude, broj: U-22/16, nevedeno je da suština rješavanja po ovom ustavnosudskom predmetu ne može se odvojiti od konačne i obvezujuće presude u predmetu ovog suda broj U-15/10 od 02.12.2015. godine, te da iz izreke ove presude jasno proizilazi da je pitanje notarski obrađene isprave posmatrano u odnosu na osporene odredbe isključivo u kontekstu davanja ekskluziviteta za takvu strogu formu zaključenja pravnih poslova u gotovo svim sferama ugovaranja, a ne u kontekstu koji mu pridaje druga strana u postupku.

Ustavni sud dalje ističe da treba imati na umu da je propisivanje stroge forme pravnih poslova izuzetak u materiji građanskog i poslovnog (trgovačkog, privrednog) prava, u kojoj uopšteno dominira princip slobode (autonomije) volje i slobodne dispozicije, te navodi da kako takvi pravni poslovi podrazumijevaju disponiranje privatnim pravima, svako ograničavanje i otežavanje takvog disponiranja od strane zakonodavca mora biti sa najvećom pažnjom odmjereno i nesumnjivo zasnovano na javnom interesu. Upravo zato, smatra Ustavni sud Federacije BiH, svako propisivanje takvih ograničenja mora da se dovede u vezu sa ustavnim i zakonskim garancijama koje stoje na strani građana, odnosno pravnih subjekata i njihove slobodne dispozicije svojim privatnim pravima, ali i sa onim garancijama koje stoje na strani zaštite njihove privatnosti uopšte. Jer, te garancije zapravo omogućavaju da se realizira jedno od najbitnijih osobnih svojstava (kapaciteta) pravnih subjekata: njihova poslovna sposobnost, kao pravna podloga na kojoj oni, upravo svojom slobodnom voljom, djeluju radi ostvarivanja svojih životnih i poslovnih interesa.

Ustavni sud Federacije BiH dalje ističe da integritet te slobode uređivanja obligacionih odnosa ne može se odvojiti od ustavnih garancija primjene "najviše

razine međunarodno priznatih prava i sloboda" utvrđenih samim ustavom ili međunarodnim pravnim instrumentima koji imaju ustavni rang, niti se može izolirati od ustavne garancije na "jednakost pred zakonom". Nadalje, navodi se da ga se ne može, isto tako, odvojiti i izolirati ni od garancije prava na privatnost, jer se ta krupna garancija u svome aspektu zaštite privatnosti s obzirom na imovinske interese, bez sumnje, uz sve ostalo, odnosi i na aktivnosti profesionalne i poslovne naravi. Kada se osporene odredbe promatraju u tome kontekstu, sasvim se jasno ukazuje njihov ograničavajući učinak u svim slučajevima kada one utvrđuju da pravnim subjektima koji su naumili zaključiti valjan pravni posao ili preduzeti valjanu pravnu radnju u disponiranju svojim privatnim pravima ostaje samo jedan put: notarski obrađena isprava, navodi se u obrazloženju Presude Ustavnog suda Federacije BiH. "Oštrina" tog ograničenja je očevidna, čak i uz punu svijest o tome da se svako subjektivno pravo može zakonom ograničiti zbog "viših" razloga.

Stoga, navodi se u obrazloženju Presude Ustavnog suda Federacije BiH, u ovom predmetu nije, niti može biti upitno pravo zakonodavca da u općem interesu propisuje ograničenja u privatnopravnoj sferi, ali jeste i treba biti upitno da li su oštrina ovog ograničenja, s obzirom na ranije pravno stanje, te njegova širina, s obzirom na broj osporenih odredbi, sukladno gore pomenutim ustavnim garancijama, drugačije rečeno, da li su već postojeća ograničenja slobodne dispozicije zbog neophodnosti naročite forme pojedinih pravnih poslova bila tako neefikasna i da li je stupanj pravne sigurnosti subjekata i sigurnosti pravnog prometa bio toliko nizak, da je to iziskivalo da se u gotovo cjelokupnom privatnopravnom području pravni subjekti (fizička i pravna lica) liše svake mogućnosti izbora u pogledu načina zaključenja valjanih pravnih poslova i načina poduzimanja valjanih pravnih radnji i da im se nametne samo forma notarski obrađene isprave?

Ustavni sud Federacije BiH smatra da je inače opravdana i neophodna briga zakonodavca za sigurnost pravnog prometa i pravnu sigurnost pravnih subjekata u privatnopravnim odnosima, u ovom slučaju dobila zakonodavni izraz koji pravni subjekti s pravom mogu percipirati kao "nametnutu brigu", što je samo po sebi *contradictio in adiecto*, i što stvara logičnu asocijaciju na pravno područje u kojem je "nametnuta briga" društveni i zakonodavni imperativ kao jedino rješenje: starateljstvo.

Stoga se osporene odredbe, kako smatra Ustavni sud Federacije BiH, moraju posmatrati iz aspekta ograničavanja slobode (autonomije) volje pravnih subjekata, kao njihovog osobnog svojstva (kapaciteta). A to nameće zaključak da je, u odnosu na ranije pravno stanje u kojem je, propisanom strožijom formom, već bila manifestirana briga zakonodavca za stepen pravne sigurnosti i sigurnost pravnog prometa, u pojedinim pravnim poslovima koji to nesumnjivo iziskuju, osporenim odredbama učinjen radikalni korak kojim je, prema stanovištu Ustavnog suda Federacije BiH, narušen delikatni balans između javnog i privatnog interesa.

To je, kako se navodi u obrazloženju Presude Ustavnog suda Federacije BiH, s jedne strane, rezultiralo neprimjerenim sužavanjem principa slobodne dispozicije, koje u privatnopravnoj sferi predstavlja pravnu vrijednost najvišeg ranga, neodvojivu od integriteta pravnog subjekta, a sa druge strane, ugroženo je pravo na jednakost pred zakonom onih pravnih subjekata koji, uprkos svojim kvalifikacijama, verificiranim znanjima i vještinama, ne mogu više raditi ono što su, kao stručnjaci, ranije mogli, a što se, opet, ne može odvojiti od njihovog profesionalnog integriteta.

To osporene odredbe, dovodi u opreku prema ustavnim garancijama uživanja najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda iz članka II.2. i jednakosti pred zakonom iz članka II.2.1.c) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Shodno navedenom, predložene su izmjene i dopune predmetnih zakonskih odredaba, a radi kako je navedeno usklađivanja sa Presudom Ustavnog suda Federacije BiH.

III. - OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH ZAKONSKIH RJEŠENJA

Predložena zakonska rješenja rezultat su provođenja presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine U-15/10 i U-22/16, što je detaljno obrazloženo u prethodnom poglavlju.

Naime intervencija se vrši u čl. 128. u dijelu koji glasi: "u formi notarski obrađene isprave", članak 130. stavak (1) u dijelu koji glasi: "koji mora biti u formi notarski obrađene isprave", članak 131. stavak (3) u dijelu koji glasi: "učinjen u formi notarski obrađene isprave i", članak 136. stavak (2) u cjelini i stavak (3) u dijelu koji glasi: "u istoj formi", članak 147. stavak (1), članak 167. stavak (3), članak 176. stavak (2) i članak 237. stavak (6) u dijelu koji glasi: " Izjava o primanju nasljeđa ili o odricanju od nasljeđa koja je podnesena sudu mora biti notarski obrađena, kao i punomoć za davanje nasljedničke izjave.

Člankom 1. predloženih zakonskih izmjena vrši se intervencija u članku 128. i propisuje se da ugovor o nasljeđivanju mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara, te da je obveza notara da stranke pouči o svim nasljednopravnim posljedicama ugovora o nasljeđivanju, kao i mogućnostima njegovog raskida ili opoziva.

Člankom 2. predloženih zakonskih izmjena vrši se izmjena u članku 130. stavak (1) i propisuje se da ugovor o nasljeđivanju stranke mogu raskinuti sporazumom koji mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara.

U članku 3. predloženih zakonskih izmjena interveniše se u članku 131. stavak (3) i propisuje se da isprava kojom je izvršen jednostrani opoziv mora biti potvrđena

(solemnizirana) od strane notara, te da jednostrani opoziv mora biti saopćen drugoj strani, inače ne proizvodi djelovanje.

Člankom 4. predloženih zakonskih izmjena interveniše se u članku 136. st. (2) i (3) na način da se propisuje da ugovor o ustupanju i raspodjeli imovine za života mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara, te da potomak koji nije dao suglasnost može je dati naknadno i ista mora biti potvrđena (solemnizirana) od strane notara.

U članku 5. predloženih zakonskih izmjena interveniše se u članku 147. stavak (1) na način da se propisuje da ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara.

Člankom 6. predloženih zakonskih izmjena interveniše se u članku 167. stavak (3). Naime, navedena zakonska odredba propisuje da se može sklopiti ugovor između potomka i pretka, kojim potomak samostalno raspolaže svojim pravima na način da se odriče od naslijeđa koje bi mu pripalo poslije smrti pretka, kao i u slučaju kad se bračni partner odriče od naslijeđa koje bi mu kao bračnom partneru pripalo nakon smrti njegovog bračnog partnera. Stavkom (3) propisuje se da takvi ugovori moraju da budu potvrđeni (solemnizirani) od strane notara.

U članku 7. predloženih zakonskih izmjena interveniše se u članku 176. i stavak (2) se mijenja na način da ugovor o prijenosu nasljednog dijela mora biti potvrđen (solemniziran) od strane notara.

Člankom 8. predloženih zakonskih izmjena interveniše se u članku 237. stavak (6), i propisuje se da izjava o primanju naslijeđa ili o odricanju od naslijeđa koja je podnesena sudu mora biti potvrđena (solemnizirana) od strane notara, kao i punomoć za davanje nasljedničke izjave.

Dakle, suština svih predloženih zakonskih izmjena je u tome da se napušta sustav obvezna notarske obrade pravnih poslova na koje se odnose prethodne zakonske odredbe i uvodi sustav potvrđivanja (solemnizacije) privatne isprave. Postupak solemnizacije detaljno je reguliran predloženim izmjenama i dopunama Zakona o notarima. Ovaj sistem poznaju mnoge zemlje, a istim se daje mogućnost da pravni poslovi koji imaju značajnu važnost u pravnom prometu i zahtijevaju veći stupanj pravne sigurnosti budu sačinjeni u formi privatne isprave, ali da njena ispravnost u formalnom i materijalnom smislu mora biti provjerena i potvrđena od strane notara, kao osobe od javnog povjerenja, na koju je preneseno javno ovlaštenje.

IV- FINACIJSKA SREDSTVA

Za provedbu ovog zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u Proračunu Federacije Bosne i Hercegovine.